

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет педагогічної освіти
Кафедра дошкільної освіти**

**Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти
до психолого-педагогічного супроводу розвитку
дітей раннього віку**

МОНОГРАФІЯ

**Київ
Львів – Видавництво ПП «Новий Світ-2000»
2026**

УДК 378.147:373.2.011.3-051]:159.922.7

ПЗ2

**Рекомендовано Вченою радою Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 7 від 17.09.2026 р.)**

Рецензенти:

О. Д. Рейпольська, доктор педагогічних наук, завідувач відділу дошкільної освіти Інституту педагогіки НАПН України, професор.

Н. В. Гавриш, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, професор.

С. О. Довбня, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доцент.

ПЗ2 Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку : монографія / за загальною редакцією О. А. Половіної, І. В. Кондратець. – Львів : «Новий Світ-2000», 2026. – 328 с.

ISBN 978-966-418-612-1

Монографія висвітлює результати роботи кафедри дошкільної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка над науковою темою «Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку» (2021-2026рр.). Визначено актуальність теми й науковий апарат дослідження кафедри дошкільної освіти. Проаналізовано наукові джерела, освітні програми, публікації в періодичних фахових виданнях з проблемних векторів «підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти» та «розвиток дітей раннього віку». Схарактеризовано реалізацію завдань аналітико-констатувального, прогностично-моделювального та узагальнювально-рефлексійного етапів наукового дослідження підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку.

Монографія містить опис наукових розвідок освітнього супроводу дітей раннього віку в дослідженнях здобувачів першого, другого, третього рівнів вищої освіти; нотатки стейкхолдерів щодо особливостей взаємодії з дітьми раннього віку в закладах дошкільної освіти; репрезентацію досвіду партнерів – викладачів Школи педагогічних наук стосовно підготовки вихователів раннього дитинства в Талліннському університеті.

Рекомендовано академічній, професійній, батьківській спільнотам – усім, хто зацікавлений питаннями підготовки фахівців з дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку.

УДК 378.147:373.2.011.3-051]:159.922.7

© Авторський колектив, 2026

© Видавництво ПП «Новий Світ-2000»,

ФОП Піча С. В., 2026

ISBN 978-966-418-612-1

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Передмова: Половіна О. А., Кондратець І. В.

Розділи 1-2: Половіна О. А., Кондратець І. В.

Розділ 3: 3.1. Пономаренко Т. О.; 3.2. Половіна О. А., 3.3. Голота Н. М.; 3.4. Карнаухова А. В.; 3.5. Гаращенко Л. В.; 3.6. Кондратець І. В.; 3.7. Шинкар Т. Ю.; 3.8. Вертугіна В. М.; 3.9. Козак Л. В.; 3.10. Коваленко О. В.

Розділ 4: 4.1. Кондратець І. В., 4.2. Стаднійчук М. А.

Розділ 5: 5.1. Яременко Л. В., Кондратець І. В.; 5.2. Кононенко О., Карнаухова А. В., 5.3. Малюга Н. А., Гаращенко Л. В.; 5.4. Савченко Л. А., Кондратець І. В.

Розділ 6. Кондратець І. В.

Розділ 7. Нойдорф Е., Кооп К.

Розділ 8. Половіна О. А., Кондратець І. В.

Висновки: Половіна О. А.

Додатки: Кондратець І. В.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- ДО – дошкільна освіта
- ДФН – денна форма навчання
- ЕНК – електронний навчальний курс
- ЗВО – заклад вищої освіти
- ЗДО – заклад дошкільної освіти
- ЗМ – змістовий модуль
- ЗФН – заочна форма навчання
- КДО – кафедра дошкільної освіти
- КСУБГ – Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
- МАК – метафорично-асоціативні карти
- МКР – модульна контрольна робота
- Метод ПРЕС – (від англ. Position Reason Example Summary – Позиція Обґрунтування Приклад Судження) – популярний інтерактивний метод навчання та ведення дискусії, який допомагає чітко, аргументовано та лаконічно формулювати й відстоювати свою думку.
- МОН – Міністерство освіти і науки
- НАПН – національна академія педагогічних наук
- НАССР – (від англ. Hazard Analysis and Critical Control Point – аналіз небезпечних факторів і критичні контрольні точки) – це науково обґрунтована система управління безпечністю харчових продуктів, яка гарантує виробництво безпечної продукції шляхом запобігання ризикам
- НПП – науково-педагогічні працівники
- ОК – освітній компонент
- ОНП – освітньо-наукова програма
- ООП – особливі освітні потреби
- ОП – освітня програма
- ОПП – освітньо-професійна програма
- ПВТР – Правила внутрішнього трудового розпорядку
- ПІ – посадова інструкція

ПП – програма практики
РВО – рівень вищої освіти
РІ – робоча інструкція
РПНД – робоча програма навчальної дисципліни
РСР – разова спеціалізована рада
САФ – семінари в активній формі
СР – самостійна робота
ФПО – факультет педагогічної освіти
ЮНІСЕФ – Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (United Nations Children's Fund)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕЗАУРУС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ (<i>Олена Половіна, Інна Кондратець</i>)	13
РОЗДІЛ 2. СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ: АНАЛІТИКО- КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕТАП ДОСЛІДЖЕННЯ (<i>Олена Половіна, Інна Кондратець</i>)	29
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОСТИЧНО-МОДЕЛЮВАЛЬНИЙ ЕТАП ДОСЛІДЖЕННЯ У РОЗРІЗІ ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ОПП.....	43
3.1. Становлення готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку (<i>Тетяна Пономаренко</i>).....	53
3.2. Підготовка майбутніх вихователів до психолого-педагогічного супроводу мистецької діяльності дітей раннього віку (<i>Олена Половіна</i>)	75
3.3. Підготовка вихователів до формування просторово-часових орієнтувань у дітей раннього віку (<i>Наталія Голота</i>)	95
3.4. Підготовка майбутніх вихователів до формування комунікативної компетентності дітей раннього віку (<i>Антоніна Карнаухова</i>)	104
3.5. Підготовка майбутніх вихователів до психолого-педагогічного супроводу фізичного розвитку дітей раннього віку (<i>Лариса Гаращенко</i>)	113
3.6. Психолого-педагогічний супровід майбутніх вихователів у плануванні й розгортанні літературної діяльності з дітьми раннього віку (<i>Інна Кондратець</i>)	127
3.7. Підготовка майбутніх вихователів до супроводу ігор дітей раннього віку (<i>Тетяна Шинкар</i>)	155
3.8. Педагогічна практика студентів у групах дітей раннього віку: психолого-педагогічний супровід (<i>Валентина Вертугіна</i>)	181
3.9. Підготовка магістрів дошкільної освіти до застосування педагогічних інновацій в освітній взаємодії з дітьми раннього віку (<i>Людмила Козак</i>)	194
3.10. Формування готовності до забезпечення якісної освіти дітей раннього віку у процесі підготовки майбутніх магістрів з дошкільної освіти (<i>Олена Коваленко</i>).....	215

РОЗДІЛ 4. Наукові розвідки освітнього супроводу дітей раннього віку в дослідженнях здобувачів	232
4.1. Змістово-методичне забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку в курсових та магістерських роботах (<i>Інна Кондратець</i>)	232
4.2. Розвиток творчих здібностей дітей третього року життя засобом художньо-педагогічного спілкування: за матеріалами дисертаційної роботи (<i>Марія Стаднійчук</i>).....	240
РОЗДІЛ 5. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: НОТАТКИ СТЕЙКГОЛДЕРА	249
5.1. Мистецтво спілкування з найменшими вихованцями (<i>Лариса Яременко</i>)	249
5.2. Особливості взаємодії із сучасними дітьми раннього віку (<i>Олена Кононенко</i>).....	257
5.3. Забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку в умовах (<i>Наталія Малюга</i>)	262
5.4. Будні, проблеми й потреби психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку (<i>Людмила Савченко</i>)	266
РОЗДІЛ 6. «КАМЕРТОН БАТЬКІВСТВА» – ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ЯК ДІЄВИЙ ФОРМАТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОСВІТИ Й ПІДТРИМКИ БАТЬКІВ ВИХОВАНЦІВ (<i>Інна Кондратець</i>).....	270
РОЗДІЛ 7. ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ РАННЬОГО ДИТИНСТВА В ТАЛЛІНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ДОСВІД ПАРТНЕРІВ (<i>Evelyn Neudorf, Kerstin Kööp</i>)	277
РОЗДІЛ 8. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ: УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНО-РЕФЛЕКСІЙНИЙ ЕТАП (<i>Олена Половіна, Інна Кондратець</i>)	281
ВИСНОВКИ (<i>Олена Половіна</i>)	305
ДОДАТКИ (<i>Інна Кондратець</i>)	314
Глосарій	314
Список наукових статей за темою дослідження (2020-2026pp.)	318
Список публікацій НПП кафедри дошкільної освіти за темою дослідження (2022-2026pp.)	321

ПЕРЕДМОВА

Актуальність дослідження. Сучасне українське суспільство, що потерпає від численних соціальних, економічних, освітніх і людських втрат, тим не менш зберігає потребу у фахівцях, які здатні закладати основи культури й освіти, любові експериментально-дослідна робота в групах дітей раннього віку; зростає кількість закладів дошкільної освіти з різноманітними освітніми послугами для дітей раннього віку та їхніх батьків. Увага до вивчення проблем раннього дитинства зумовлена тим, що саме цей період є вирішальним у найбільш інтенсивному цілісному розвитку дитини, що в подальшому є визначальним у розвитку особистості. Діагностичне вивчення стану роботи у групах дітей раннього віку в умовах ЗДО, здійснене лабораторією дошкільної освіти та виховання Інституту проблем виховання НАПН України упродовж 2019-2021рр., висвітлює тенденцію: переважна більшість (82%) опитаних вихователів українських закладів дошкільної освіти виявились неготовими до планування й організації конструктивного розвивального середовища в групах дітей раннього віку.

Отримані дані визначають гостру необхідність у перегляді сталих підходів до становлення й розвитку особистості в ранньому віці; у розробці якісного освітньо-методичного оснащення ЗДО для забезпечення оптимального рівня особистісного розвитку дітей раннього віку; в осучасненні дієвого науково-методичного інструментарію підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти до освітньої взаємодії з дітьми раннього віку та батьками вихованців.

Вибір теми дослідження пов'язаний і зі змінами на законодавчому рівні – Концепцією освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020р.), Державного стандарту дошкільної освіти (нова ред. 2021р.), професійними стандартами вихователя та керівника закладу дошкільної освіти (2021р.), імплементування яких потребує оновлення стандартів підготовки бакалавра й магістра, і, як

наслідок, внесення змін в освітні програми підготовки здобувачів першого і другого рівнів вищої освіти зі спеціальності Дошкільна освіта.

На підставі вищезначеного констатуємо потребу в підготовці висококваліфікованих фахівців дошкільної освіти, здатних до ефективного психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в групах дітей раннього віку в умовах динамічних змін.

Актуальність теми дослідження зумовлена протиріччями між:

- усвідомленням на державному рівні важливості періоду раннього дитинства, як стратегічного, вирішального й визначального у становленні особистості, та соціальним ігноруванням реальних потреб і запитів дітей раннього віку;
- розробленим науково-методичним забезпеченням з актуальних питань розвитку дітей раннього віку та наявними в українській практиці підходами до психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку;
- запитом соціуму на фахівців, здатних супроводжувати розвиток дітей раннього віку, та врахуванням означених потреб в освітніх програмах підготовки здобувачів першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

Отже, наявність проблеми та виявлені суперечності актуалізували вибір теми дослідження.

Науковий апарат дослідження було визначено таким:

Об'єкт: фахова підготовка до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку.

Предмет: змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку.

Мета: розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити змістово-методичне забезпечення підготовки студентів спеціальності Дошкільна освіта

до здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. На основі теоретико-методологічного аналізу проблеми у філософії, психології, педагогіці визначити сутність і структуру підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку.
2. Визначити критерії, показники та продіагностувати рівні сформованості готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти.
3. Обґрунтувати, апробувати й перевірити ефективність змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

- уперше теоретично обґрунтовано та експериментально підтверджено ефективність змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку;
- уточнено змістові характеристики поняттєво-категорійного апарату дослідження, зокрема поняття: «фахова підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти»; «психолого-педагогічний супровід розвитку дітей раннього віку»; «готовність до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку»; «змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти»;
- подальшого розвитку набули форми й методи взаємодії зі здобувачами вищої освіти з питань підготовки до психолого-

педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку впродовж аудиторного навчання та проходження виробничої практики на базі закладів дошкільної освіти.

Значущість на теоретичному рівні:

- опрацювання наукового тезаурусу з проблеми дослідження;
- обґрунтування змістово-методичного забезпечення з формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку та визначення педагогічних умов його функціонування в межах навчальних дисциплін фахового спрямування;
- оновлення контенту робочих програм навчальних дисциплін та програм практик для студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти у контексті наукової теми;
- оновлення тематики курсових, магістерських робіт і дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності Дошкільна освіта за проблематикою наукової теми кафедри.

Значущість на практичному рівні:

- партнерство між викладачами кафедри та науковцями лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України у підготовці фахівців у сфері дошкільної освіти щодо науково-методичного забезпечення теми дослідження: конференції, методологічні семінари, вебінари, майстерки;
- підготовка інструментарію та здійснення діагностичних зрізів готовності студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку, оброблення результатів (констатувальний і контрольний етапи дослідження) та визначення перспективних напрямів роботи над науковою темою;

- реалізація змістово-методичного забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку майбутніми фахівцями дошкільної освіти під час навчальної та виробничої практик;
- створення електронного ресурсу для здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку (для студентів, практиків і батьків);
- підготовка навчально-методичного комплексу (програма і методичні рекомендації) «Психолого-педагогічний супровід розвитку дітей раннього віку фахівцями дошкільної освіти».

Результати дослідження можуть бути використані у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів у вищих закладах освіти; системі підвищення кваліфікації працівників закладів дошкільної освіти; у методичній роботі з педагогами ЗДО, авторам освітніх програм і навчально-методичних посібників з дошкільної освіти тощо.

Презентація. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 109 статтях науково-педагогічних працівників кафедри дошкільної освіти; презентовано в 151 виступі на міжнародних, всеукраїнських і міських освітянських заходах; захищено 36 магістерських і 25 курсових дослідницьких робіт.